YAHYÂ BİN SELLÂM EL-BASRÎ

Tebe-i tabiîn devrinde yetişen tefsîr, fıkıh, hadîs ve lügat âlimlerinden. İsmi, Yahyâ bin Sellâm bin Ebî Sa'lebe el-Basrîdir. Künyesi, "Ebû Zekeriyyâ"dır. 124 (m. 742) senesinde Kûfe'de doğdu. Babası ile birlikte Basra'ya gitti. Orada yetişip ilim öğrendi. Buraya nisbetle kendisine "Basrî" denildi. Bilâhare Mısır'a gitti. Oradan Afrika'ya (Kâyravân'a) geçti ve orasını vatan edinip yerleşti. Ömrünün sonuna doğru hacca gitti. Hacdan dönüşünde, 200 (m. 810) senesinde Mısır'da (Fustat'ta) vefât etti.

Yahyâ bin Sellâm, Tabiînden yirmiye yakın kimse ile görüşüp sohbetlerinde bulundu. Onlardan tefsîr, hadîs ve fıkıh ilimlerine âit çok şeyler öğrendi. Onlar da kendisinden ilim aldılar. O; Hammâd bin Seleme, Hasen-i Basrî, Hasen bin Dînâr, Hemmâm bin Yahyâ, Sa'îd bin Arûbe ve daha başka âlimlerden ilim alıp rivâyetlerde bulundu. Kendisinden de, Mısır'da Abdullah bin Vehb ve ilimde onun dengi olan daha başka âlimler ilim aldı. İbn-i Cezerî diyor ki: "O, bir müddet Afrika'da kaldı. Orada kendisinden birçok kimse, "Tefsîr-ül-Kur'ân" adındaki eserini okuyup öğrendi. Oraya, daha önce onun gibi bir âlim gelmemişti." Oğlu Muhammed bin Yahyâ, "Tefsîr-ül-Kur'ân"a birçok ilâveler yapmıştır. Kendisi, oğlu ve torunu, birçok ilmî eserler ortaya koymuşlardır. Yazma ve dağınık halde bulunan tefsîrinden, bugün ele geçebilen nüshaları çok azdır. Mevcût olan eksik nüshaları, ya oğlu Muhammed bin Yahyâ, yahut da talebesi Ebû Dâvûd Ahmed bin Mûsâ nakletmişlerdir. Onun bu tefsîrinde, Resûlullah efendimizden, Tabiînden ve Tebe-i tabiînden naklettiği rivâyetlerle birlikte, tıp, biyoloji, matematik ve diğer fen bilgileri, kırâat, nahiv, lügat, târih gibi birçok ilimlerden bahsedilmektedir. Bu tefsîr, çeşitli ilimlerden bahseden ilk tefsîr örneklerindendir.

Fıkıh ilmine dâir yazdığı "İhtiyârât" adındaki eseri meşhûrdur. Onun bu eserinden, "Me'âlimü'l-îmân" kitabının sahibi İmâm-ı Beyhekî de bahsetmektedir. "Kitâb-ül-Câmi" adındaki eserini de İmâm-ı İbn-i Cezerî zikretti ve onun hakkında: "O, sika (güvenilir) sağlam, kitab ve sünneti (Ya'nî, Kur'ân-ı kerîmi ve hadîs-i şerifleri), lügat ilmini ve Arapçayı iyi bilen bir âlimdir" Ve Ebü'l-Arab da: "Her ilimde onun çok eseri vardır" dediler. İbn-i Hibbân, onu sika râviler arasında zikretmektedir.

İbn-i Cezerî, Tabâkât-ül-Kurrâ" adındaki eserinde Yahyâ bin Sellâm'dan bahsetmektedir. O kırâat ilminde de sika bir râvidir. Kur'ân-ı kerîm harflerinin nasıl okunacağını bildiren nakilleri vardır. Bu ilme dâir olan ilmi, Hasen-i Basrî'den, o da, Hasen bin Dinar'dan ve diğerlerinden almıştır. Kırâatda, rivâyet tarîki ile bildirdiği çeşitli kavilleri (tercih ettiği sözleri) vardır.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) El-A'lâm cild-8, sh. 148

2) Tabakât-ül-müfessirîn cild-2, sh. 371